

Κωνσταντίνος Π. Καβάφης (1863-1933)

«Ας Φρόντιζαν»

Από τα Αναγνωρισμένα Ποιήματα, Αρχείο Καβάφης (Ίδρυμα Ωνάση)

Δημήτρη Συμεωνίδη JP
Δημοσιογράφος
/Ανταποκριτής
Ε.Σ.Ε.Μ.Ε. (Ένωση
Συντακτών Ευρωπαϊκών
Μέσων Ενημέρωσης)

Μέρος Β'

Αλέξανδρος Β' Ζαβίνας

2ος αιώνας π.Χ. Αίγυπτο
Θάνατος 123 π.Χ. Αντιόχεια
Ο Αλέξανδρος Β' Ζαβίνας ήταν ηγεμόνας της Αυτοκρατορίας των Σελευκιδών κατά την ελληνιστική περίοδο. Επρόκειτο στην πραγματικότητα για έναν διεκδικητή του θρόνου, πιθανώς μη βασιλικής καταγωγής, ο οποίος αναδείχτηκε μετά την περίοδο χάους που ακολούθησε την κατάληψη της Μεσοποταμίας από τους Πάρθους. Για να δικαιολογήσει τη νομιμότητα του στο θρόνο, ο Αλέξανδρος υποστήριξε πως ήταν γιος ή υιοθετημένος γιος του Αλεξάνδρου Α' Βάλα, γεγονός που δεν έχει σήμερα αποδειχτεί. Το προσωνύμιο Ζαβίνας σημαίνει αυτός που αγοράστηκε. Για άγνωστους λόγους ο Αλέξανδρος είναι ο μοναδικός από τους τελευταίους Σελευκίδες που δεν χρησιμοποίησε επίθετα στα νομίσματα που εξέδωσε.

Ο Αλέξανδρος Β' Ζαβίνας υπήρξε πόνι του φαραώ της πολεμαϊκής Αιγύπτου, Πτολεμαίου Η' Φύσκωνος, ο οποίος και τον προώθησε για να αποσπάσει το θρόνο της Συρίας από το Δημήτριο Β' Νικάτορα, με τον οποίο είχε πολιτικές και στρατιωτικές διαμάχες. Συγκεκριμένα ο τελευταίος υποστήριξε την επανάσταση που υποκίνησε στην Αίγυπτο η πεθερά του Δημητρίου Β' και αδερφή του Πτολεμαίου Η', Κλεοπάτρα Β', στα πλαίσια των πολύπλοκων δυναστικών ταραχών των ύστερων χρόνων της ελληνιστικής περιόδου.

Ο Αλέξανδρος Β' Ζαβίνας κατάφερε να νικήσει τελικά το Δημήτριο Β' και έκτοτε κυβέρνησε περιοχές της Συρίας, κατά την περίοδο 128 π.Χ. - 123 π.Χ. Σύντομα όμως η υποστήριξη της Αιγύπτου έπαψε να υφίσταται και με τη σειρά του, ο Αλέξανδρος Β' πητήθηκε από το γιο του Δημητρίου Β', τον Αντίοχο Η' Γρυπό. Απελπισμένος ο Αλέξανδρος σύλησε του ναού της πρωτεύουσας των Σελευκιδών, της Αντιόχειας. Μια αφήγηση αναφέρει πως καθώς έλιωνε ένα άγαλμα της θεότητας Νίκης που κρατούσε στο χέρι του ένα μεγαλύτερο άγαλμα του Δία, ο Αλέξανδρος είπε: "Ο Δίας μου έδωσε τη Νίκη". Εξαγριωμένοι από την ιεροσυλία οι κάτοικοι της Αντιόχειας εξεδίωξαν το Ζαβίνα από την πόλη, ο οποί-

ος τελικά αιχμαλωτίστηκε και εκτελέστηκε το 123π.Χ.

Αντίοχος Η' Γρυπός

Γρυπός: Ο Αντίοχος Η' ο Γρυπός (αυτός δηλαδή που έχει γαμπή μύτη) υπήρξε ηγεμόνας της Αυτοκρατορίας των Σελευκιδών από το 125 π.Χ. έως το 96 π.Χ. ήταν γιος του Δημητρίου Β' του Νικάτορα και της Κλεοπάτρας της Θεάς, την οποία ανάγκασε να πει το δηλητηριασμένο κρασί που πήγε να του προσφέρει για να τον σκοτώσει. Αξίζει να σημειωθεί ότι η Κλεοπάτρα η Θεά υπήρξε κατά σειρά σύζυγος των: Αλέξανδρου Α' Βάλα, Δημητρίου Β' Νικάτορος και Αντίοχου Ζ' Σιδήτη. Υπήρξε βασίλισσα της Συρίας για μια τριακονταετία και στα τελευταία της χρόνια δολοφόνησε το γιο της Σέλευκο και αποπειράθηκε να δηλητηριάσει και τον γιο της Αντίοχο Η', ο οποίος και την ανάγκασε να πάρει η ίδια το δηλητήριο που προόριζε για εκείνον.

Ιωάννης Υρκανός

Υρκανός: Ο Ιωάννης Υρκανός Α' (135-104 π.Χ.) υπήρξε θρησκευτικός και πολιτικός επικεφαλής των Ιουδαίων, αν και πητήθηκε από τον Αντίοχο Ζ' το Σιδήτη, συνεργάστηκε με τον Αλέξανδρο Α' Ζαβίνα και κατόρθωσε να πάρει τον έλεγχο αρκετών περιοχών της Συρίας.

Το ποίημα αυτό του Κωνσταντίνου Καβάφης «Ας Φρόντιζαν» είναι επίκαιρο και ας γράφθηκε το 1930

Το ποίημα «Ας Φρόντιζαν» είναι ένα από τα καλύτερα πολιτικά ποιήματα του Κωνσταντίνου Καβάφης, στο οποίο αναδεικνύει με μοναδικό τρόπο το πώς η διαφθορά των ηγετών περνά στους πολίτες, οδηγώντας τους σε μια γενική αδιαφορία απέναντι στην κατάσταση που επικρατεί στην πατρίδα τους.

Ο νεαρός από την Αντιόχεια ζει στο έπακρο τις απολαύσεις που έχει να του προσφέρει η πόλη του και τώρα αναζητά μια ευκαιρία να «μπαλωθεί», να ενταχθεί κάπου στον κρατικό μηχανισμό, ώστε να εξασφαλίζει χρήματα, προφανώς για να συνεχίσει τις διασκεδάσεις του. Η παρακμή που έχει επέλθει στην Αυτοκρατορία των Σελευκιδών αντικατοπτρίζεται τόσο στους ηγέτες της όσο και στους πολίτες της. Όπως οι ηγέτες της Συρίας ενδιαφέρονται μόνο για το πώς θα κατακτήσουν την εξουσία, έτσι και οι πολίτες ασχολούνται μόνο με το πώς θα βολευτούν οι ίδιοι, αδιαφορώντας για την πατρίδα τους. Ο Καβάφης έχει επιλέξει, κατά την προσφιλή του συνήθεια, μια περίοδο παρακμής, η σημασία της οποίας όμως δεν περιορίζεται στο βασίλειο της Συρίας. Η ίδια κατάσταση αδιαφορίας των πολιτών και ασυδοσίας των ηγετών, έχει εμφανιστεί και συνεχίζει να εμφανίζεται διαχρονικά σε διάφορες κοινωνίες. Όπου οι πολίτες αφήνουν τους ηγέτες τους να κινούνται χωρίς έλεγχο, επέρχεται διαφθορά και παρακμή, κι αντίστοιχα όπου οι ηγέτες είναι διεφθαρμένοι και αδιάφοροι για το κοινό καλό, οι πολίτες υιοθετούν μια αντίστοιχη συμπεριφορά κι ενδιαφέρονται μόνο για το δικό τους συμφέρον. Ο ήρωας του ποιήματος είναι έτοιμος να εργαστεί για το καλό της πατρίδας του -και παράλληλα για το δικό του όφελος- στις υπηρεσίες όποιου τον δεχτεί. Είναι πρόθυμος να απευθυνθεί και στους τρεις διεκδικητές του θρόνου της Συρίας, έχοντας τη συνείδησή του ήσυχη, μιας και οι τρεις τους βλάπτουν εξίσου την πατρίδα του. Ο νεαρός, μάλιστα, δηλώνει αθώως για το αφήπιστο της επιλογής του, καθώς αν υπήρχε ένας τέταρτος υποψήφιος που ήταν καλός για την πατρίδα, θα πήγαινε οπωσδήποτε μ' αυτόν. Ας φρόντιζαν λοιπόν οι θεοί να είχαν δημιουργήσει έναν τέταρτο καλό κι εκείνος δε θα αναγκαζόταν να δουλέψει για έναν από τους διεφθαρμένους διεκδικητές της εξουσίας. Ο ποιητής φροντίζει, βέβαια, να παρουσιάσει από την αρχή την αμφίβολη ηθική ακεραιότητα του νεαρού, καθώς και το ελαφρό του χαρακτήρα του, μιας και θέλει να δείξει με ιδιαίτερη έμφαση το είδος των πολιτών που δημιουργούνται στις εποχές όπου η διαφθορά και η παρακμή κυριαρχούν. Με αφορμή το ποίημα ας στοχαστούμε:

- Ποιος είναι ο ρόλος του πολίτη και ποιος του πολιτικού;
- Όταν ένας τόπος «καταρρέει» και οι άνθρωποι του δυστυχούν, ποιες είναι οι ευθύνες των πολιτών και ποιες των πολιτικών;
- Με ποια κριτήρια γίνεται η επιλογή των πολιτικών αντιπροσώπων; Θα μπορούσαν να είναι διαφορετικά;
- Ποιοι και με ποιους τρόπους συντηρούν το διεφθαρμένο και μη αποτελεσματικό σύστημα εξουσίας;
- Τι σημαίνει να είναι κανείς «ενεργός» και «υπεύθυνος» πολίτης;
- Τι σημαίνει «χρηστή διοίκηση» και «αξιοκρατία»;
- Πώς μπορεί ν' αλλάξει ο κακός τρόπος διοίκησης και η ιδιοτελής συμπεριφορά των πολιτών;

Ο νεαρός από την Αντιόχεια ζει στο έπακρο τις απολαύσεις που έχει να του προσφέρει η πόλη του